

מאבטלה לחוסר בטחון תזונתי*, 2009

הצמיחה בשנים האחרונות הביאה לירידה בסטטיסטיקת האבטלה. הכותרות בעיתונות היו מטעות. בחינה מדוקדקת של הנתונים הצביעה על כך שרבים מהמועסקים החדשים משתכרים שכר מינימום או פחות מכך, וכי משחת רבות הן משחת חלקיות.

לא פלא כי העמותות המספקות מזון דיווחו כי רבים מהפונים אליהן הם אנשים עובדים. במחקר שדה שנערך בשנת 2008 בשכונה השייכת לאשכול הסוציאקונומי** השלישי, בב"ש נמצא כי 40% מהמשפחות שבראשן אדם עובד סבלו מחוסר בטחון תזונתי וכי 20% מהמשפחות שבראשן שני אנשים עובדים סבלו אף הן מחוסר בטחון תזונתי. כלומר, במדיניות השכר וההעסקה שנהגו בישראל עד כה, **עבודה אינה מבטיחה כי אשה או גבר עובדים יוכלו לספק את הצרכים הבסיסיים של משפחתם.**

המשבר הכלכלי ועליית מספר המובטלים משליכים על רמת הבטחון התזונתי בכמה מנגנונים.

לא כל המובטלים זכאים למענק אבטלה. ההעסקה דרך חברות קבלן, פגעה ברציפות עבודתם של רבים והוציאה אותם ממעגל הזכאים למענק, שכן הם אינם עומדים בתנאי ההכשרה אף לאחר ההקלות עליהן החליטה הממשלה.

האבטלה כיום איננה אבטלה חיכוכית, זמנית. רבים מבין המובטלים לא מוצאים עבודה חדשה במהלך תקופת הזכאות למענק. תקופת הזכאות למענק אבטלה בישראל, כחצי שנה, היא מהקצרות בעולם המערבי המתועש. עם סיום זכאותם למענק אבטלה הם עשויים, במקרה הטוב, להיות זכאים לאבטחת הכנסה בגרסתה המקוצצת מאז ימי נתינו כשר אוצר.

אותם מובטלים הזכאים למענק אבטלה, אשר השתכרו בתקופת עבודתם סביב לשכר המינימום, מקבלים מענק הנמוך משכרם שממילא לא הספיק למחייתם.

אולם, מעבר לאוכלוסיות הנשאבות למעגל האבטלה, יש לאבטלה גבוהה השלכות עקיפות על רמת ההשתכרות של אנשים עובדים.

יו"ר אגוד תעשיות ההייטק בישראל התראיין בטלוויזיה והסביר כי שנת 2008 הייתה שנה מצוינת בתעשייה אותה הוא מיצג. משנשאל מדוע מפטרים אם כך, השיב כי זו התארגנות צפה פני עתיד. הוא לא יכל להתכחש לעובדה שגל הפיטורין מאפשר להוריד את רמות השכר של העובדים הממשיכים להיות מועסקים בתעשייה.

הדבר נכון לא רק בהייטק. עם התרחבות האבטלה גדל מספר העובדים הנאלצים להסכים לעבוד כמעט בכל שכר ובכל תנאי העסקה. **כוחם של המעסיקים גדל והם מנצלים אותו להורדה של רמות השכר במשק.**

כבר מדובר על כך ששכרם של עובדי השרות הצבורי יקוצץ וכי הסכמים על תיקוני שכר שנחתמו לאחר שנים של מ"מ, יקפאו.

הנתון הכלל ארצי היחיד הקיים על מימדי חוסר הבטחון התזונתי בישראל לקוח מסקר שערך מכון ברוקדייל בשנת 2003. כ 22% מבתי האב בישראל סובלים מחוסר בטחון תזונתי, אצל 8% מבתי האב קיימים גם סממני רעב. פי שניים מהיקף הבעיה בארה"ב. מול נתונים אלה יש לדרוש מהמדינה לחזור ולקחת אחריות על הבטחון התזונתי של תושביה. על הממשלה למדוד את מימדי התופעה, לפלח אותה לאוכלוסיות ואזורים ולנקוט מדיניות להבטחת הבטחון התזונתי. למדיניות זו יש לקבוע יעדים כמותיים מדידים.

על הממשלה להבטיח לאנשים עובדים ולמובטלים הכנסת מינימום שתספק את צרכיהם הבסיסיים – העלאת שכר המינימום, קצבאות הזקנה וקצבאות הילדים. הארכת משך הזכאות למענק אבטלה והעלאת המענק המינימלי. הרחבת ההזנה בבתי הספר, ללא תלות בסוג יום הלמודים הארוך, וביכולתם של הרשות המקומית וההורים להשתתף בעלות ההזנה. על הממשלה להמנע מצמצום רשת הבטחון המלאה חורים, מהפרטת השחותים החברתיים, מקצוץ תקציבי החינוך והרווחה, מפגיעה בעבודה המאורגנת. הטלת מע"מ על פירות וירקות על פי תוכנית הממשלה, כמקור למימון הורדות המס, היא העשרת העשירים על חשבון הרעבתם של אחרים. היא תגרום לכך שהעניים יצרכו יותר קלוריות ריקות, ישמינו ויסבלו ממחלות כמו סכרת ויתר לחץ דם.

איתן מיכאלי

מנהל המוקד לבטחון תזונתי ולמאבק ברעב

*בטחון תזונתי מוגדר יכולתו של אדם לספק לעצמו ולמשפחתו מזון בכמות מספקת ובאיכות טובה העונה על הצרכים הבריאותיים, בדרכים מקובלות חברתית. מכאן שהזדקקות לבתי תמחוי או לחבילות מזון מעמותות פילנטרופיות מצביעה על חוסר בטחון תזונתי.

**הישובים בארץ מחולקים ע"י הלמ"ס לעשרה אשכולות סוציו – אקונומיים, על פי קריטריונים של הכנסה, השכלה, מספר עולים חדשים ועוד. האשכול הנמוך ביותר הוא הראשון והוא כולל בעיקר ישובים ערבים. באשכול העשירי ישובים כלהבים וכפר שמריהו.